

مکتبِ روسے پیانو

نیکلایف

آ. نیکلایف

و. ناتانسون

آ. کیسل

ن. سرتشکایا

ترجمہ، تلفیق و اجرا: کاوہ الہامیان

ترانہ سرا: ستارہ کدخدایی

تصویرگر: پروین حیدری زاده

www.ketab.ir

عنوان و نام پدیدآور: مکتب روسی پیانو / مؤلفان: آ. نیکلایف... [و دیگران] مترجم: کاوه الهامیان؛
تصویرگر: پروین حیدری زاده؛ ترانه‌سرا: ستاره کدخدایی؛ ویراستاران: سحر چیذری، علیرضا سیداحمدیان.
مشخصات نشر: تهران، پارت، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری: ۹۲ ص؛ مصور (رنگی)، پارتیسیون؛ ۲۲×۲۹ س. م.
شابک: ۹۷۹-۰-۸۰۲۶۲۴-۱۰-۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
یادداشت: عنوان اصلی: «The Russian school of piano playing»
موضوع: پیانو -- روش‌های نوازندگی
موضوع: پیانو -- آموزش
رده‌بندی کنگره: MT۲۲۲
رده‌بندی دیویی: ۷۸۶/۲
شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۴۹۴۴۸

مکتب روسی پیانو

مؤلفان: آ. نیکلایف

و. ناتانسون - آ. کیسل - ن. سرتسکایا

مترجم: کاوه الهامیان

ترانه‌سرا: ستاره کدخدایی

تصویرگر: پروین حیدری زاده

طراحان گرافیک: رضوان جهانی، مهرداد موسوی

صفحه‌آرایی اولیه: سودابه بیات

ویراستاران: سحر چیذری، علیرضا سیداحمدیان

گروه همسرایان: مایسا مظلومی

گوهر پارسی، ژوان عثمانی

نوبت چاپ: یکم

پاییز ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۹-۰-۸۰۲۶۲۴-۱۰-۸

قیمت: ۱۰۰,۰۰۰ تومان

انتشارات پارت

خیابان انقلاب، ابتدای خیابان فخر رازی، پلاک ۸۷

تلفن: ۶۶۴۸۵۰۱۳ - ۶۶۴۰۵۶۲۷

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این کتاب برای مترجم محفوظ است.

کتابخانه ملی و اسناد ایران

ردیف	عنوان	ردیف	عنوان
۲۸	۱۹. تمرین	۷	پیش‌گفتار مترجم
۲۹	۲۰. شوق بارون	۱۱	پیش‌گفتار مؤلفان
۳۰	۲۱. برف		
	۲۲. تمرین		بخش یکم
۳۱	۲۳. روز نو	۱۶	شنیدن و خواندن
	۲۴. اتود		۱. گام اول
			۲. پا به پا
			۳. سیاه، سپید
			۴. زنگ
۳۲	علامت‌های تغییردهنده	۱۷	۵. گلدان
۳۳	۲۵. گریه و ماهی		۶. سنجاقک
۳۴	۲۶. آواز زاغ		۷. آواز کلاغ
	۲۷. اتود		۸. قطار
۳۶	۲۸. آواز نت‌ها	۱۸	نت و فاصله
۳۷	۲۹. داستان	۱۹	کشش‌ها
	۳۰. اتود		حامل
۳۸	۳۱. تمرین		کلیدها
	خط اضافه		سکوت‌ها
			میزان‌نما
			نام نت‌ها روی خط حامل
۳۹	لگاتو	۲۱	۹. رویا
	۳۲. تمرین	۲۲	۱۰. آواز فاخته
	۳۳. چوپان کوچک		۱۱. سلام
۴۰	۳۴. ترانه‌ی محلی لتونیایی		۱۲. خواب عروسک
	۳۵. تمرین	۲۳	نت‌ها روی پیانو
۴۱	۳۶. ماهی‌خوار	۲۴	۱۳. لانه
۴۲	علامت‌های نوانس		۱۴. خروس
۴۳	۳۷. گنجشک	۲۵	ضرب قوی و ضعیف
۴۴	۳۸. ترانه‌ی لتونیایی		خط اتحاد
	۳۹. ترانه‌ی محلی بلاروسی		
۴۵	۴۰. خرگوش تنها		بخش دوم
۴۶	۴۱. اتود	۲۶	نمونه‌های ملودیک
	۴۲. ترانه‌ی محلی گرجی		۱۵. مدرسه
	۴۳. اتود		۱۶. بارون
۴۷	۴۴. اتود	۲۷	۱۷. اتود
	۴۵. دلتنگی		۱۸. لباس من

بخش پنجم

۴۸	کشش جنگ
	۴۶. تمرین
	۴۷. بره‌ی شکمو
۴۹	۴۸. نسیم دریایی
	۴۹. ترانه‌ی محلی فرانسوی
۵۰	۵۰. قصه‌ی غمگین
	۵۱. سایه
۵۱	۵۲. فصل خزون
۵۲	۵۳. چتر مورچه
۵۳	۵۴. رودخانه‌ی ویسلا
	۵۵. ترانه‌ی محلی مجار
۵۴	۵۶. آهنگ گهواره
۵۵	۵۷. موش شیطون
۵۶	۵۸. صدای فلوت
۵۷	۵۹. جرثقیل
	۶۰. ترانه‌ی پیتر
	۶۱. پاییز
	۶۲. خانم مرغه
	۶۳. ترانه‌ی روسی
۶۰	۶۴. اتود

بخش ششم

۶۱	کلید «فا»
	۶۵. تمرین
	۶۶. گام به گام
	۶۷. ملودی
۶۲	۶۸. اتود
	۶۹. ترانه‌ی محلی اوکراینی
۶۳	۷۰. ترانه‌ی لتونیایی
	۷۱. ترانه
۶۴	۷۲. اتود
	۷۳. تمرین ملودی

بخش هفتم

۶۵	ریتم‌های دشوارتر
	۷۴. چوپان کوچک

۷۵. تمرین

۶۶	۷۶. روی تپه
	۷۷. هیزم‌شکن
۶۷	۷۸. جرثقیل (چهار دستی)

بخش هشتم

۶۸	آوفتاکت
	۷۹. بادکنک من
۶۹	۸۰. زمستان یخ‌زده
	۸۱. راه نو
۷۰	۸۲. خانم پرحرف
	۸۳. آهنگ
۷۱	۸۴. بهار خانوم
۷۲	۸۵. تا ماه
۷۴	۸۶. سرزمین ما
۷۵	۸۷. شعر بهار
۷۶	۸۸. پولکای کوچک
	۸۹. ترانه‌ی محلی اسکاتلندی

بخش نهم

۷۷	کشش دول‌چنگ
	۹۰. تمرین
	۹۱. در مرغزار
۷۸	۹۲. ترانه‌ی محلی یوگسلاو
	۹۳. ترانه‌ی کودکانه
	۹۴. کشتزار
۷۹	۹۵. دوستی
۸۰	۹۶. زیر درخت سیب
	۹۷. زمزمه‌ی مادرانه
۸۱	۹۸. باغچه‌ی کوچک من
	۹۹. آهنگ دایره
	۱۰۰. اتود
۸۲	۱۰۱. ماهی‌گیر تازه‌کار
۸۴	برای آموزگار
۸۶	جدول گام‌ها
۸۹	جدول حروف تطبیقی

در نیمه‌ی دوم سده‌ی بیستم و در روزگار رقابت بین ابرقدرت‌ها، در عرصه‌ی فرهنگ و هنر و بخصوص موسیقی، بین دو بلوک شرق و غرب جریان دیگری از رقابت وجود داشت. در این بین اتحاد شوروی با معرفی نوازندگانی نخبه‌مانند امیل گیللس (Emil Gilels) و سویاتوسلاو ریختر (Sviatoslav Richter) و در نسل‌های بعدی ولادیمیر اشکنازی (Vladimir Ashkenazy) و یوگنی کیسین (Evgeny Kissin)، جهان را دچار شگفتی کرد. پس از چندی همگان دریافتند کشوری که تا پیش از این در نگاه ملل غربی عقب‌افتاده می‌نمود، در عرصه‌ی موسیقی و نوازندگی از مدعیان غربی فرهنگ و تمدن، پیشی گرفته است. همین امر سبب شد روش‌های آموزشی ویژه و نوین موسیقی و نوازندگی اتحاد شوروی، نظر دیگر کشورها را به خود جلب کند و متدهایی مانند «مکتب روسی پیانو» در دنیا معرفی شود و به تدریج به عنوان روش برتر در آموزش پیانو جای خود را در سراسر جهان باز کند.

این کتاب ابتدا از سوی استاد بزرگوارم خانم دلبر حکیم‌آوا و استاد تامارا دولیدزه که هر دو از تحصیل‌کردگان کنسرواتوار چایکفسکی مسکو بوده‌اند، به جامعه‌ی موسیقی ایران معرفی شد و به تدریج توسط شاگردانشان ترویج یافت.

پس از حدود پانزده سال از معرفی «مکتب روسی پیانو»، جای آن بین کتاب‌های چاپ‌شده خالی بود و این فرصت پیش آمد که با همکاری انتشارات پارت این کتاب را به شکلی برازنده به جامعه‌ی موسیقی عرضه کنیم.

در طی سال‌های تدریس، چهار چاپ مختلف از این متد به دستم رسید؛ دو چاپ روسی، (یکی از چاپ‌های نخستین کتاب و دیگری چاپ به‌روزرسانی) به همراه یک چاپ آلمانی و در نهایت چاپ انگلیسی، که ترجمه‌ی حاضر از روی نسخه‌ی انگلیسی انجام شده است.

در ابتدای تدریس با نسخه‌ی قدیمی روسی دریافتیم که بعضی قطعات ضعیف‌تر از بقیه هستند و با بی‌علاقگی هنرجویان روبه‌رو می‌شوند و ناچاریم از آن‌ها عبور کنیم. دقیقاً همین درس‌ها در نسخه‌های بعدی با قطعات بهتری جایگزین شده بودند. در همین حال بعضی قطعات زیبا و کاربردی نسخه‌ی اولیه، در چاپ‌های جدیدتر وجود ندارند. بدین ترتیب تصمیم گرفتم که چاپ فارسی این کتاب را به تلفیقی از تمام نسخه‌های در دسترس تبدیل کنم. در این بین با توجه به قدیمی‌بودن چاپ انگلیسی کتاب که مربوط به سال ۱۹۸۲ است، بعضی از انگشت‌گذاری‌ها و جمله‌بندی‌ها از روی چاپ آلمانی و روسی که نسبتاً به‌روز هستند، تصحیح شده است.

هماهنگی ظاهر و محتوا

متد نیکلایف در تمامی چاپ‌ها در کنار محتوای غنی و نگاه نوگرا به آموزش پیانو، دارای چاپ و ظاهری ابتدایی، با نت‌ها و متن ریز و درهم‌فشرده و بی‌بهره از لطف تصویرگری است که از جذابیت آن برای هنرجوی خردسال می‌کاهد. با وجود اینکه

در چاپ‌های جدیدتر بعضی از درس‌های این متد همراه با شعر عرضه شده ولی در نسخه‌ی حاضر برای نخستین بار «مکتب روسی پیانو» همراه با تصویرگری، بازسرایی شعر فارسی، نت‌نویسی درشت و اجرای قطعات و شعرها ارائه شده که از لحاظ جذابیت برای هنرجوی خردسال، بسیار مؤثر است.

نکاتی درباره‌ی شیوه‌ی تدریس «مکتب روسی پیانو»

آموزش این متد با شیوه‌ی رایج آموزش پیانو در کشورمان تفاوت‌های اساسی دارد. نکات مهمی که در تدریس «نیکلایف» باید مورد توجه قرار بگیرند بدین شرح هستند: همچنان که در پیش‌گفتار مؤلفان اشاره شده، ۱۲ درس ابتدای کتاب برای نت‌خوانی هنرجو نیستند و باید از این نمونه‌ها و یا آنچه خودتان می‌توانید اضافه کنید برای بازی «تقلید» و «انتقال» بهره بگیرید. در همین راستا چند درس این کتاب به صورت انتقال در تنالیده یا فواصل نزدیک، تکرار شده‌اند. شیوه‌ی آموزش نخستین درس‌ها و آشنایی هنرجو با قطعات اولیه، از مهمترین و حساس‌ترین مقاطع آموزش هر سازی است. متأسفانه با فرهنگ رایج بین والدین هنرجویان، این انتظار وجود دارد که در هر جلسه چندین درس آموزش داده شود و اگر جلسه‌ای به بازی‌های موزیکال اختصاص داده شود، این تصور برایشان ایجاد خواهد شد که وقت و هزینه‌شان به هدر رفته است. پس ضروری است پیش از شروع کار با هنرجو، رویکرد و اولویت‌های «مکتب روسی پیانو» را برای والدین شرح دهید. در کلاس‌های کارآموزی مربی‌گری پیانو مشاهده کردم که هنرجویان پیشرفته و کارآموزان دوره‌های مربی‌گری بعضاً با مفهوم انتقال و تأثیر شگرفی که در ساختن گوش موزیکال هنرجو دارد، ناآشنا هستند و خود برای انتقال یک ملودی ساده، سعی در تطبیق فواصل دارند. در حالی که کودک در ابتدای روند آموزش می‌تواند با روش تقلید و اندکی کمک آموزگار، ملودی‌ها را در تنالیده‌های نزدیک انتقال دهد. پس پیش از آغاز کار با هنرجو، با اندکی تمرین می‌توان در کار با این روش تسلط کافی را به دست آورد.

روش تدریس «مکتب روسی پیانو» بر اساس «آموزش خلاق» استوار است. همچنان که در پیش‌گفتار مؤلفان هم اشاره شده، آموزگار در تمام مراحل تدریس می‌تواند نمونه‌هایی خارج از کتاب را به مواد آموزشی اضافه کند. همچنین در نظر داشته باشید که ترتیب درس‌های این کتاب بر خلاف روش‌های رایج، از ساده به مشکل دسته‌بندی نشده و در بین چند درس ساده‌تر یک درس دشوار قرار داده شده که هدف از این کار، وادارکردن هنرجو به استفاده از خلاقیت خود برای یادگیری نکاتی است که بعضاً هنوز آموزش داده نشده‌اند. از جمله‌ی این موارد می‌توان به وجود علامت‌های نوانس و آرتیکولاسیون در قطعات اشاره کرد، پیش از اینکه در کتاب معرفی شوند. در تمام موارد، این خلاقیت آموزگار در تدریس است که می‌تواند هنرجو را به اهداف تعیین‌شده برساند.

چنانچه در پیش‌گفتار مؤلفان تصریح شده، دفتر یکم این مجموعه برای حدود یک

سال ابتدایی کار هنرجو در نظر گرفته شده است. با دقت در محتوای کتاب، متوجه خواهید شد که برای این مدت مشخص، تعداد درس‌ها کم و شیب پیشرفت آن‌ها زیاد است. در چاپ حاضر با افزودن چندین درس از نسخه‌های دیگر و همچنین با بزرگ کردن نت‌نویسی و اضافه شدن تصاویر و در نتیجه افزایش حجم کتاب، در رفع این مشکل کوشش شده است. با این حال، در روند تدریس نسبت به شیب پیشرفت قطعات کاملاً هوشیار باشید و تا هنگامی که هنرجو در درسی تسلط نیافته، از پیش‌بردن درس‌ها خودداری کنید. بدین منظور می‌توانید از قطعات همسطح و مناسب، برای افزایش مواد آموزشی و کاهش شیب پیشرفت قطعات استفاده کنید.

درس‌های تئوری در فصل‌های مختلف کتاب پراکنده‌اند. در نسخه‌ی حاضر سعی بر آن بوده تا با الگوگرفتن از چاپ آلمانی، مطالب تئوری منسجم‌تر ارائه شوند، با این حال فراگیری کامل موارد تئوری، نیازمند توضیحات و یادداشت‌های تکمیلی آموزگار است. گام‌نوازی و شناخت فضای تنالیده هم معمولاً یکی از حلقه‌های مفقوده‌ی آموزش ساز در کشور ماست. توصیه می‌شود پس از بخش علامت‌های آلتره و قطعات با علامت‌های ترکیبی، آموزش گام‌ها را با کمک جدول انتهای کتاب شروع کرده و این مهم را به اتمام کتاب موکول نکنید.

در نسخه‌ی انگلیسی برای درک بهتر هنرجوی خردسال، اصطلاحات موسیقی از جمله سرعت‌ها به زبان انگلیسی ترجمه شده و در سطوح پیشرفته‌تر از معادل ایتالیایی آن‌ها که استاندارد بین‌المللی است استفاده می‌شود. در نسخه‌ی پیش رو سرعت‌ها و دیگر اصطلاحات موسیقی از ابتدا به زبان ایتالیایی نوشته شده‌اند تا هنرجویان دچار دوگانگی نشده و از همان ابتدا با اصطلاحات اصلی آشنا شوند.

همچنان که می‌دانید، پیانو سازی برای تکنوازی است که اغلب در ارکستر نقشی ندارد. به همین دلیل معمولاً نوازندگان این ساز در هم‌نوازی (آنسامبل) ضعیف‌تر از نوازندگان سازهای ارکسترال هستند. راه حل «مکتب روسی پیانو» برای این مشکل، اضافه کردن قطعات چهار دستی در مواد درسی بوده است. این متد در چاپ‌های اولیه چهار ضعف کمی و کیفی در این قطعات بود که در نسخه‌ی حاضر با وام‌گرفتن از چاپ‌های آلمانی و روسی تعداد مطلوبی از قطعات چهار دستی به این کتاب افزوده شده است. در ابتدای تمرینات چهار دستی هنرجو ممکن است کنترل آنسامبل را از دست داده و به همین دلیل میلی به این قطعات نشان ندهد. در این موارد این تجربه و حوصله‌ی آموزگار است که می‌تواند راه‌گشا باشد. توصیه می‌شود اگر در هر مرحله موفق به اجرای قطعات چهار دستی با هنرجو نشدید، بعد از چند درس دوباره به قطعات جامانده برگردید و اجرای آن‌ها را با هنرجو تکمیل کنید.

همچنان که در پیش‌گفتار مؤلفان هم اشاره شده، وجود شعر در متدهای آموزشی ساز برای هنرجویان کوچک و حتی بزرگسال بسیار سودمند است که موجب درک بهتر جمله‌بندی و بیان موزیکال می‌شود. چنانچه در اصول نت‌نویسی مرسوم است، به جز خط فارسی، اشعار به صورت لیریک (با خط لاتین) در بین خطوط حامل نوشته شده‌اند. استاندارد لیریک‌نویسی از جدول «حروف تطبیقی فارسی-لاتین» برگرفته

از کتاب «پیوند شعر و موسیقی» نوشته‌ی استاد حسین دهلوی است. این جدول را در ضمیمه‌ی انتهای کتاب می‌توانید بیابید. لازم به یادآوری است که استاندارد لیریک‌نویسی طبق کتاب «پیوند شعر و موسیقی» با آنچه که به نام خط پینگلیش می‌شناسیم تفاوت‌هایی دارد، که این اختلاف مربوط به کم‌کردن تعداد حروف به منظور جاگذاری زیر نتهاست. دیگر مزیت این شیوه، تلفظ درست کلمات است که خط فارسی کنونی در این زمینه دچار ضعف‌های بسیار است. ممکن است این تفاوت باعث شود که در نگاه نخست، خواندن این خط کمی دشوار جلوه کند ولی پس از خواندن چند شعر به همراه آموزگار، هنرجو به نوشتار این خط مسلط خواهد شد. بدون این راهنمایی هنرجویان معمولاً شعر را از خط فارسی حفظ می‌کنند و سعی در تطبیق آن با نت‌ها خواهند داشت که با این روش دچار اشتباه می‌شوند. امیدوارم چاپ حاضر «مکتب روسی پیانو» مفید واقع شود و بتواند به پیشرفت آموزش ساز پیانو در ایران کمک کند و برای هنرجویان خردسال خاطره‌ی خوبی از قطعات، شعرها و تصاویر آن باقی بگذارد.

کاوه الهامیان
پاییز ۹۹

www.ketab.ir

